

PRIOPĆENJE ZA MEDIJE

Održan okrugli stol „Zakon o pobačaju za 21. stoljeće – Vjerujemo ženama!“

Pozivamo Vladu RH da uputi Prijedlog zakona o sprječavanju i prekidu trudnoće u javnu raspravu

CESI - Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje i Inicijativa liječnika/liječnica za reguliranje „priziva savjesti“ u medicini organizirali su okrugli stol **„Zakon o pobačaju za 21. stoljeće Vjerujemo ženama“ 28. veljače, u Novinarskom domu** kako bi predstavili **Prijedlog zakona o sprječavanju i prekidu trudnoće** koji je izradila nezavisna grupa stručnjaka/inja koja na nacionalnoj i međunarodnoj razini već godinama radi na pitanjima zaštite i promocije reproduktivnog i seksualnog zdravlja.

Vlada RH nije pripremila novi zakon koji bi trebao regulirati prekid trudnoće u roku koji je naložio Ustavni sud i vjerojatno je da zakon neće biti donesen u mandatu ove Vlade. Moguće je da će novi prijedlog zakona ići u smjeru da se, protivno međunarodnim standardima, ograniči dostupnost pobačaja i stigmatizira žene. Ministar zdravstva već je izjavio da će, protivno sadašnjem Zakonu i međunarodnim standardima, dozvoliti ovlaštenim medicinskim ustanovama da odbijaju vršenje prekida trudnoće te da žene moraju naći „zamjenske ustanove“. Na kršenje reproduktivnih prava žena u Hrvatskoj nedavno je upozorio UN koji traži da se usvoje mjere za sprečavanje kršenja seksualnih i reproduktivnih prava žena, a da se odgovorne kazni.

Govoreći o osnovnim principima kojima su se rukovodili/e autori/ice ovog Zakona ginekolog prof.dr.sc. Dubravko Lepušić iz KBC Sestre milosrdnice naglasio je da „zakon mora biti usmjeren na pacijentice i njihove zdravstvene potrebe te se mora temeljiti na civilizacijskim dosezima ljudskih prava i biti usklađen s međunarodnim standardima te znanosti.“

Prekid trudnoće je medicinski postupak, a uskraćivanje pristupa sigurnom zakonitom pobačaju je kršenje ljudskih prava. Neplanirane trudnoće prvenstveno se mogu smanjiti primjenom kontracepcije uz informiranje i edukaciju u obrazovnim i zdravstvenim ustanovama. Zakon treba osigurati zaštitu reproduktivnog zdravlja, autonomije, privatnosti i dostojanstva žene koja traži prekid trudnoće te povećati dostupnost, pristupačnost i kvalitetu usluga u području reproduktivnog zdravlja.

Ginekologinja dr. sc. Jasenka Grujić je u svojem izlaganju naglasila kako bi ovaj Zakon „mogao i morao riješiti, između ostaloga, i dvije važne stvari: mogućnost izbora između kirurškog i medikamentoznog pobačaja“ te obavljanje pobačaja u svim ovlaštenim ustanovama bez obzira na one kolege koji odbijaju vršiti standardne postupke temeljem „priziva savjesti“ namećući tako pacijenticama svoja religijska i svjetonazorska gledišta“. Ona smatra da zakonodavac mora omogućiti da se „u svim ovlaštenim ustanovama uvede mogućnost vršenja medikamentoznog pobačaja tako sve žene mogu uživati dosege napretka u medicini što je hrvatskim ženama, osim iznimaka, onemogućeno.

U izradi zakona sudjelovalo je CRR - Centar za reproduktivna prava, jedina globalna organizacija za pravnu zaštitu i zagovaranje posvećena isključivo unapređenju reproduktivnog zdravlja i prava žena kao temeljnih ljudskih prava. „Velika većina europskih zemalja dopušta pobačaj na zahtjev žene u ranoj trudnoći i nakon toga u posebnim okolnostima. To je standardni pristup u gotovo svim državama članicama EU“, objasnila je Leah Hoctor, regionalna direktorica za Europu Centra za reproduktivna prava. "Ovaj pristup je u skladu s međunarodnim standardima ljudskih prava i obvezama država koje nalažu da se liberaliziraju restriktivni zakoni o pobačaju, uklone prepreke u pristupu sigurnom prekidu trudnoće i spriječi usvajanje retrogradnih mjera koje potkopavaju žensko seksualno i reproduktivno zdravlje i prava."

Govoreći o uključivanju međunarodnih standarda u svjetlu naputka USUD-a dr. sc. Ivana Radačić, stručnjakinja za ljudska prava naglasila je da države moraju osigurati da su usluge pobačaja dostupne, pristupačne (kako fizički i geografski, tako i financijski i informacijski), prikladne i dobre kvalitete te da prigovor savjesti mora biti reguliran na način da ne onemogućuje pristup pobačaju. Prepreke pristupu, kao što su zahtjevi za autorizacijom trećih osoba, pristrano savjetovanje ili obvezni periodi čekanja trebaju se ukinuti, a u slučaju neslaganja liječnika i žene mora postojati pravovremen mehanizam žalbe te se trudnoj ženi mora omogućiti da sudjeluje u postupku.

Nakon izlaganja gostiju, uslijedila su pitanja iz publike i rasprava, te su **autor/ice zakona pozvali Vladu RH koja u dvije godine nije izradila novi zakon, da prouči Prijedlog zakona o sprječavanju i prekidu trudnoće te da ga uputi u javnu raspravu.**

Prijedlog zakona o sprječavanju i prekidu trudnoće

SAŽETAK

Zakon o sprječavanju i prekidu trudnoće:

- štiti reproduktivno zdravlje, autonomiju, privatnost i dostojanstvo žene koja traži prekid
- trudnoće
- primjenom kontracepcije i edukacije u obrazovnim i zdravstvenim ustanovama utjecat će na smanjenje broja neplaniranih i neželjenih trudnoća
- povećat će dostupnost, pristupačnost i kvalitetu usluga u području reproduktivnog zdravlja

Zakonom se utvrđuje pravo žene na samoodređenje, te s time povezana prava na privatnost i zdravstvenu zaštitu, što uključuje slobodno odlučivanje o rađanju djece, odnosno pobačaju na zahtjev.

Zakon zauzima pristup temeljen na načelima ljudskih prava koji je u potpunosti usmjeren na pacijenticu i njezine zdravstvene potrebe.

Propisuje se informirani pristanak i informiranje pacijentica o izvođenju zahvata kao i mogućnostima izbora između kirurškog i medikamentoznog pobačaja, te kontracepciji nakon prekida trudnoće.

Zakon propisuje obvezu pružanja znanstveno potvrđenih informacija o kontracepciji, dostupnost različitih metoda kontracepcije, te otvaranja savjetovališta i pružanje drugih oblika pomoći u vezi s planiranjem obitelji. Propisuje i obvezu obrazovanja djece i mladih o seksualnom i reproduktivnom zdravlju, prvenstveno kroz zdravstveni odgoj u školama.

Sterilizacija u Hrvatskoj nije pristupačna kao u nekim drugim europskim zemljama, te je bila dodatno ograničena dobnom granicom od 35 godina. Ukida se dobna granica za sterilizaciju, te se dozvoljava svakoj punoljetnoj osobi, polazeći od potpune slobode i prava na odlučivanje o svojem tijelu.

Inducirani prekid trudnoće je medicinski zahvat koja se izvodi na zahtjev trudne žene ako trudnoća na traje duže od navršениh 12 tjedana gestacijske dobi određene ultrazvučnom metodom. Predloženim zakonom usklađuje se način računanja perioda trudnoće s praksom velikog dijela država članica Europske unije.

Zakon ne predviđa nikakvo posebno savjetovanje, periode čekanja, odnosno razdoblja koje mora proći od trena kada žena zatraži prekid trudnoće do njegova izvođenja, niti odobrenja komisija. Postupak za namjerni prekid trudnoće nakon navršenih 12 tjedana do navršenih 22 tjedna trudnoće odobrava samo ginekolog/inja koji/a se može konzultirati s drugim stručnjacima/stručnjakinjama. Nova indikacija u odnosu na sadašnji Zakon je trudnoća maloljetnica. Maloljetničke trudnoće su posebna rizična skupina trudnoća, a uz zdravstvene, tjelesne i psihičke, prate i socijalne poteškoće. Trudnoća se kod maloljetnih djevojaka često utvrđuje po isteku 12 tjedana trudnoće, što je povezano s nedovoljnom informiranošću, neprepoznavanjem znakova trudnoće, maloljetnice često odgađaju trenutak kad će o tome obavijestiti obitelj ili otići na pregled.

Propisuje se pravo maloljetnica koje su navršile 16 godina na zahvat bez suglasnosti roditelja, a što je također standard i u važećem zakonu, te praksa u nekim zemljama u članicama EU.

Definirano je da se postupci induciranog prekida trudnoće do 12 tjedna mogu vršiti u zdravstvenim ustanovama koje vrše djelatnost na primarnoj, sekundarnoj i tercijarnoj razini, a nakon toga u stacionarnim zdravstvenim ustanovama koje imaju jedinicu za ginekologiju i opstetriciju.

Troškove sredstava za sprečavanje trudnoće, uključujući i sterilizaciju, te namjernog prekida trudnoće treba u cijelosti snositi Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje.

Uređeno je i pitanje prigovora na odluke ginekologa/inja za odobravanje sterilizacije ili induciranog prekida trudnoće. Zakon propisuje osnivanje komisije čija je svrha da razmatra i odlučuje o žalbama pacijentica.

Termin priziv savjesti zamjenjuje se terminom odbijanje vršenja legalnog prekida trudnoće zbog vlastite savjesti i religioznih uvjerenja i propisuje se obveza osiguravanja odgovarajućeg broja i rasprostranjenosti ginekologa/inja koji provode postupak prekida trudnoće te se institucijama zabranjuje odbijanje vršenja prekida trudnoće.

Zakon propisuje novčane kazne za prekršitelje zakona, a novost su kazne ukoliko nije osiguran neometan pristup ustanovama i rad osoba koje vrši prekide trudnoće te se ne spriječi ne pritisak, prijetnje ili zastrašivanje žena koja dolaze u ustanovu na pobačaj.

Dr. sc. Jasenka Grujić
Prof. dr. sc. Dubravko Lepušić
Dr. sc. Ivana Radačić
Doc. dr. sc. Ivana Milas Klarić
Sanja Cesar, CESI
Mr. sc. Nataša Bijelić, CESI